

Lilleskolen – efterår 2024

LILLESKOLERNES
SAMMENSLUTNING

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

Indhold

02 Et ord fra redaktøren

04 Et ord fra bestyrelsen

*07 Tanker om regeringens
udspil til reform af
ungdomsuddannelserne*

*08 Den bæredygtige stat
– social kontrakt,
offentlighed og pædagogik*

*10 PPR – og de kommunale
forpligtelser*

11 Kort nyt

Et ord fra redaktøren

Det ser dystert ud derude i verden. Nordkoreanske tropper er ankommet til Rusland for at deltage i Ruslands ulovlige angrebskrig mod Ukraine. Det er de nok ikke uden Kinas viden og accept. I Mellemøsten fortsætter bomberne med at falde – flere og flere steder – og de skrøbelige balancer for gengældelsesangreb er med hvert nye angreb truet af at bryde sammen. Tab af menneskeliv og livsmuligheder hver dag.

I USA taler den ene af kandidaterne, til præsidentvalget den 5. november, om *the enemy within* og hans vicepræsidentkandidat vil ikke svare på om valget i 2020 var legitimt. En af verdens rigeste mænd, der både producerer elbiler og visioner om et liv i rummet, deler *fake news* på sit sociale medie X (tidligere Twitter) og taler om, at hvis ikke den mandlige kandidat til præsidentvalget vinder, så vil det være det sidste demokratiske valg i USA. Tonen i valgkampen er iflg. eksperter hårdere end nogensinde og landet splittet på tværs af geografi, alder, køn, mv. Et demokrati og en *supermagt* i knæ.

Og så er der klimaet og naturen. FN's miljøprogram er netop udkommet med en rapport der konkluderer, at vi er godt på vej mod en temperaturstigning globalt på 2,8 grader. En stigning der vil have en *invaliderende effekt* både på os mennesker, på planeten og på verdens økonomier. 2023 var ikke alene det varmeste år, verden nogensinde har målt. Det var også det år, hvor vi mennesker udledte flest drivhusgasser – nogensinde. Skal den aftale verdens lande indgik i Paris i 2015, om en stigning på maksimalt 1,5 grader, overholdes, så skal der nu barberes 7,5 procent af verdens udledninger af drivhusgasser hvert eneste år fra nu frem til 2035. Det svarer til cirka det, verden i coronaåret 2020 reducerede udledningerne med. Men bare hvert år.

Det er lige til at blive mismodig af: hvad fanden (*pardon my french*) stiller man op? Stopper med at spise kød og flyve – og hvad hjælper det lige. Der er aldrig blevet spist så meget kød og fløjet så meget som nu. Handlingslammelse og pessimisme står lige for døren. Men den går ikke og slet ikke når vi, som vi, har med børn og de nye generationer at gøre. Uanset hvor håbløs verden præsenterer sig, så må vi

Lilleskolernes Sammenslutning

Schillerhuset, Nannasgade 28, 2200 København N
Tlf. 6914 9664, www.lilleskolerne.dk, post@lilleskolerne.dk

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

Illustrationer fra Åsskrevet 2024

gå forrest og arbejde og kæmpe for, at der er et håb for os og de børn og unge, der skal engagere sig i og (gen-)skabe det samfund og den verden de er sat i.

Hvordan ser en pædagogik, der indgyder håb og handlekraft ud i dag? Hvordan arbejder vi/I med at vise og lære børnene, hvordan man bedst passer på jorden, dyrene og hinanden? Hvad er det for forståelser af frihed, grænser, forbundethed og forpligtelse en sådan pædagogik står på og står for?

Kunne man omskrive Rene Descartes moderne filosofiske læresætning, *jeg tænker, altså er jeg*, til: *jeg er ikke alene, derfor er jeg*. Min frihed er afhængig af andre, og af den jord jeg og mine medafhængige både skal leve i, skal leve med og skal leve af. Vi er sammen om det her. Intet menneske, intet land er en ø. Og opgaven er den samme: at sætte i gang med det vi godt ved vi skal, hvis de nye generationer skal have en fremtid. Heri ligger et enormt handlingspotentiale, en pædagogik og et afsæt hvor fællesskab og frigørelse, demokrati og kritisk stillingtagen står centralt – og det er der håb i.

Sune Jon Hansen

Lilleskolernes Sammenslutning

Schillerhuset, Nannasgade 28, 2200 København N
Tlf. 6914 9664, www.lilleskolerne.dk, post@lilleskolerne.dk

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

Et ord fra bestyrelsen

Vi er allerede ved at være halvvejs inde i bestyrelsesåret. Det går stærkt med den tid, og på det seneste er det også gået stærkt med lovudkast og udspil med betydning for *lilleskolerne* og de frie grundskoler – ja hele skole- og uddannelsessektoren.

Som I ved, har vi været aktive og centrale i et fælles hørings-svar til ministeriet ifm. *lovudkastet til folkeskolens kvalitetsprogram*. Dette svar blev sendt inden sommerferien, og vi har siden været inviteret til og deltaget i et møde af en hel times varighed i departementet, hvor vi, repræsenteret ved Peter Leth Andresen og Sune Jon Hansen, sammen med de øvrige skoleforeninger havde mulighed for at uddybe vores 17 sider lange svar. Efter mødet stod mange af de forhold vi adresserede i høringssvaret stadig uafklarede, og vi formulerede derfor i fællesskab en skriftlig opfølgning på mødet til departementet, hvor vi påpegede og (atter) udfoldede vores spørgsmål. Det drejede sig særligt om implikationerne for de frie grundskoler i lyset af de nye frihedsgrader som folkeskolen i den nye lov tildeles.

Hvad skal vi stå mål med, når færdigheds- og vidensområderne for folkeskolens vedkommende gøres vejledende, og skal vi, i de frie grundskoler, stadig have undervisningsplaner, når disse (i folkeskolen benævnt læseplaner) alene er vejledende, og altså ikke længere er bindende, i folkeskolen? Manglende kendskab til forventninger hertil, gør det selvfølgelig alt for abstrakt at holde skole, og samme mangel bekymrer også ift. STUK der på baggrund af dette, har et endnu mere diffust grundlag at føre tilsyn med den frie skoleverden på.

I det skriftlige svar på foreningernes henvendelse til departementet påpegede ministeriet igen, at lovforslagene om ændring af folkeskolen m.v. primært gælder for folkeskolen, og at eventuelle ændringer, der berører de frie grundskoler, derfor kun er afledte justeringer som følge af Folkeskoleaftalen.

Det stiller os i en uheldig situation, da de frie grundskolers behov og rammevilkår ikke er blevet taget i betragtning. Det er i sig selv besynderligt, og vi er forundrede over, at høringssvaret ikke har medført ændringer i lovforslaget, hvil-

Illustrationer fra Avskriftet 2024

ket betyder, at vores bekymringer og forslag i denne sammenhæng er der blevet set bort fra. Ministeriet henviser til, at drøftelser om de frie skolers rammevilkår må finde sted i et andet forum, og det skaber usikkerhed om, hvornår og hvordan disse spørgsmål vil blive behandlet. Bl.a. de mere tekniske, som har betydning for sektoren her og nu.

Et helt konkret eksempel på dette er, at Ministeriet bekræfter, at kravet om at give standpunktskarakterer i de fag (idræt, skriftlig engelsk, skriftlig tysk/fransk, biologi, geografi og fysik/kemi), som ikke længere vil have udtræksprøver, kun gælder for folkeskolen og ikke for de frie grundskoler. MEN, der gives *ikke* lovning på, at dette vil fremgå af Prøvebekendtgørelsen.

Heldigvis har vi et godt samarbejde med de øvrige skoleforeninger, og vi presser fortsat på for afklaringer – og inddragelse.

Nye fagplaner

Og apropos inddragelse, så har vi i det tidligere efterår deltaget i møde med ekspertgruppen bag folkeskolens nye fagplaner. Et interessant møde, hvor vi fik mulighed for at bringe vores tanker og perspektiver til torvs. Vi er interesserede i, at skolerne har frihed til at arbejde pædagogisk og tilrettelægge en skole og en undervisning i overensstemmelse med eget værdigrundlag – og ikke er bundet af for mange og for snævre mål- og plankrav. Derfor er arbejdet med de

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

nye fagplaner vigtigt, for hvad og hvordan vi skal stå mål med folkeskolen vil i høj grad afhænge af disse fagplaner.

Vi blev i forlængelse af mødet inviteret til at deltage i en arbejdsgruppe, og det ser vi som en mulighed for at påvirke processen, så de konkrete strukturelle bindinger til de nuværende Fælles mål evt. kan lempes i forbindelse med de nye fagplaner. Samtidig er der skabt en chance for at imødegå de pejlemærker for de nye fagplaner, der kan have negativ indflydelse på de frie skolars pædagogiske frihed. Invitationen kan give os en vigtig mulighed for at få indflydelse på den konkrete udvikling af fagplanerne i relation til de frie grundskolars undervisning og stå mål med-kravet.

Lilleskolernes eget sted og et samarbejde med Andelsgaarde

Som tidligere omtalt har vi et ønske om at finde et sted, vores eget sted, som *lilleskoler* landet over kan bruge som lejrskole-sted, som vi i foreningen kan bruge som kursus-sted, og som har en størrelse og ligger et sted, så vi også kan afholde *lilleskolefestival* uanset størrelse. Vi er godt i gang med at indramme vores ønsker til 'vores sted' og bliver gradvist mere konkrete ift. lokationer.

I forlængelse af årets ledertræf har vi kontaktet og indledt en seriøs dialog med Andelsgaarde, hvis formand, Rasmus Willig, holdt et yderst inspirerende oplæg på ledertræffet. Et oplæg om den bæredygtige stat, den grønne omstilling og med en opfordring til, at skolen bliver et aktivt lærings- og erfaringsrum for nye måder at leve og handle sammen på mere bæredygtige måder. Både lokalt, nationalt og globalt. Med *Andelsgaarde* har Willig været med til at starte en bevægelse til at opbygge og regenerere den natur vi i mange år har drevet rovdrift på. Projektet er meget konkret: man går sammen om at opkøbe jord som så dyrkes efter økologiske og regenerative principper; dvs. så man binder co2 og øger forudsætningerne for biodiversitet.

Et sådant projekt kan vi godt se Lilleskolernes Sammenslutning i – og måske endda som del af vores eget sted. Samarbejdet er pt kun i sin afsøgende og indledende fase. Vi orienterer naturligvis medlemsskolerne, når og hvis der er noget mere konkret at tage stilling til.

Lilleskolernes musik- og teaterfestival

Der har været afholdt møde i arbejdsgruppen for *festivalens fremtid*. Som mange af jer ved, så har festivalen ingen vært for 2026, og kommissoriet for arbejdsgruppen er at komme med forslag til måder festivalen i fremtiden kan afholdes på og fremlægge dem for festivalens *konference* primo 2025. Vi er stadig i kontakt med Samsø om en mulig festival der, men afsøger også andre muligheder. I tilknytning hertil er også spørgsmål om økonomi, planlægning og ansvar for festivalen i fremtiden. Hidtil har den enkelte værtsskole stået for det hele. Med en ændring af set up'et skal værtskabet gentænkes; skal det være placeret hos Lilleskolernes Sammenslutning eller i en selvstændig forening eller...

Uanset udfaldet oplever vi, på tværs af de skoler vi har været i kontakt med, en stor opbakning til at der også i fremtiden er en festival.

Regeringens udspil til reform af ungdomsuddannelserne

På vores seneste bestyrelsesmøde drøftede vi regeringens udspil til en reform af ungdomsuddannelserne. Det er en omfattende reform, som griber ind i og ændrer på eksisterende strukturer for og tilgange til ungdomsuddannelsesfeltet. I mange år har det været en politisk ambition at 'udvide porten', så mange havde mulighed for at komme på det almene gymnasium og videre i uddannelsessystemet. Med det nye udspil gør man op med dette og 'snævrer porten ind'.

Udspilet er udtryk for flere ambitioner – flere som også er at finde i reformkommissionens anbefalinger. Man ønsker flere unge hurtigere igennem uddannelsessystemet. Man vil gerne have flere unge på erhvervsuddannelserne. Man vil gerne have flere unge på professionsuddannelserne. Man vil gerne tilbyde flere unge en gymnasie-oplevelse. Man vil øge arbejdsudbuddet.

Handsken er således kastet ift. om regeringens udspil svarer på de udfordringer som det ønsker at løse.

Det vil være for let at sige, at det er en regnemodels-reform, men det vil ikke være for meget at sige, at det ikke er

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

en pædagogisk forankret reform. Når man fx sløjfer 10.kl., men beholder den på efterskolerne, har man så tænkt på de elever, der ikke er klar eller har ressourcerne til at tage på efterskole eller påbegynde en ungdomsuddannelse? Når vi taler med nogle af de medlemsskoler, der har 10. klasse, så peger de på netop dette som centralt: at blive klar til en ungdomsuddannelse i kendte og trygge rammer med mulighed for at møde nye fag, opbygge en stærkere faglighed og blive understøttet og styrket mentalt og socialt. Hvem skal undervise på EPX, som bliver den ungdomsuddannelse, som mange af disse elever i stedet skal starte på? Ikke uddannede lærere og pædagoger sådan som udspillet er formuleret nu, da det er en ungdomsuddannelse de træder ind på.

Vi har også en særlig opmærksomhed på de sociale kostskoler, hvor to af de fire tilbageværende skoler er medlemmer hos os. Disse skoler er faldet ud af udspillet, hvor de i de første udkast figurerede sammen med efterskolerne og de frie fagskoler ift. at kunne beholde 10. klasse. Vi vil sammen med privatskolerne, hvor de to andre sociale kostskoler er organiserede, og FSL tage initiativ til en fælles henvendelse og forhåbentligt få denne fejl rettet.

Aktuelt for alle *lilleskoler* er spørgsmålet om, hvad der sker med grundskolen, når elever skal præstere et karaktergennemsnit på 6 for at få adgang til det almene gymnasium (STX og HHX)? Hvordan vil det præge undervisningen? Hvordan vil det præge forældrene? Hvordan vil det præge eleverne?

Bliver lejrskoler, teaterprojekter, aldersintegrerede samarbejder og undervisning udfordret af de nye karakterkrav? Hvad med det brede og pædagogisk forankrede faglighedsbegreb som dyrkes og trives på *lilleskolerne*? Kan det bestå i et skolelandskab, hvor man skal have 6 i gennemsnit for at kunne vælge frit?

Illustrationer fra Årsskriftet 2024

Det er bemærkelsesværdigt, at man endnu engang gør karakterer til det udslagsgivende – og dermed *by-pass*er den pædagogiske vurdering af en elevs egnethed til det ene eller andet ungdomsuddannelsesforløb. Karakterer er stærkt omdiskuterede og et utal af studier har vist, at de ikke er objektive sandheder.

For os i bestyrelsen handler det ikke om, at den ene ungdomsuddannelse er bedre end den anden, tværtimod. Det er netop hovedproblemet med dette udspil: at det på den ene side ønsker, at alle skal have en ungdomsuddannelse og gerne på det samme sted, men i samme proces får man etableret et udskilningsløb, hvor børnene vil komme i klemme, og hvor det er sandsynligt, at der tidligere i skoleforløbet vil etablere sig et a og b hold.

Vi ser frem til at deltage i de fortsatte drøftelser af udspillet.

Mange hilsner,
Bestyrelsen i Lilleskolernes Sammenslutning

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

Tanker om regeringens udspil til reform af ungdomsuddannelserne

Der er helt sikkert gode tanker og ønsker forbundet til regeringens udspil til en reform af ungdomsuddannelserne (Forberedt på fremtiden V – flere i gymnasiet), men der er, som altid, også grund til at stille nogle kritiske spørgsmål. Med udspillet lanceres en politisk ambition om, at samle alle unge på det samme ungdomsuddannelses-sted og give de unge, der i dag skal rejse langt for at tage på en erhvervsuddannelse (og som statistisk set i overvejende grad er drenge og i overvejende grad er de unge der er mest skoletrætte), kortere vej til deres uddannelsessted – og tilbyde dem et ungdomsliv med flere og andre unge. Den nye EPX, der skal erstatte de nuværende erhvervsuddannelser, skal placeres sammen med STX og/eller HHX. Det giver god mening, at ville skabe et bedre uddannelsesmiljø for unge, der ønsker at gå erhvervsvejen. Men man kan sagtens tale de "kloge hænder" op (hvilket der bestemt er grund til) uden at tale oldtidskundskab og kemi på højt niveau ned (som igen og igen nævnes som det, man fremover skal slippe for).

Med udspillet cementeres en adskillelse af hænderne og hovedet, mellem det praksisnære og det boglige – med karaktergennemsnittet i 9.klasse som selektionsmidlet i overgangen til ungdomsuddannelserne. Som Svend Brinkmann skriver i et opslag på Facebook, så er dannelse *heldigvis ikke et nulsumsspil, hvor "kloge hænder" giver "dumme hoveder" eller omvendt. Tværtimod har dannelsesidealet i århundreder været baseret på, at menneskelig udvikling forudsætter ånd og hånd, hoved og hjerte, i en stadig vekselvirkning med verden omkring os.*

Hvad blev der af velfærdsstats-arkitekternes ambitioner om, at have tænkende håndværkere og tænkere der kan *håndværke*?

Det kunne have været spændende, om der i udspillet i stedet for adskillelse og et ræs mod et bestemt karaktergennemsnit, som vi nok må forvente vil få implikationer for

forventninger til og forståelsen af, hvad en god skole skal levere, i højere grad blev betonet et pædagogisk sigte på faglige udvekslinger mellem ungdomsuddannelserne – og en ambition på tværs af uddannelserne med afsæt i at vores forbindelse til verden ikke blot udgøres af en historie, af sprog og kultur, men også af en fysisk virkelighed, af genstande og materialer. Verden er også fysisk og har en tendens til, se blot omkring jer, at sætte grænser for, hvad vi kan gøre med og ved den.

Som Noemi Katznelson, professor på Aalborg Universitet, Center for Ungdomsforskning formulerer det i et opslag på linkedin: *Den reform vi står overfor rummer forandringer, som vil skubbe til elever, lærere, forældre og institutioner på nye måder. Og fordi der ikke 'kun' ændres på en ting, men derimod på rigtig mange ting samtidigt, så vil forandringerne også komme til at virke ind på hinanden på måder, som er meget svære at forudsige. Det er virkelig et historisk omfattende uddannelseseksperiment, vi står overfor. Man river både dele af huset ned, bygger en helt ny længe til, ændrer på fundamentet og så justerer man på, hvem der skal bo i og bruge huset*

Vi skal selvfølgelig følge og tage del i diskussionerne om udspillet og fremtidens skole- og uddannelsessystem – og fastholde et pædagogisk forankret blik på mulige implikationer og blinde vinkler. For også med dette udspil er det som om, at der (atter) tages udgangspunkt i økonomi. Bortset fra et enkelt medlem er alle medlemmer af den reformkommission, hvis rapport udspillet udspringer af, økonomer. Burde der i stedet ikke sidde et flertal af pædagogik-folk/-forskere i en sådan kommission? I så fald ville de pædagogiske, uddannelsesfilosofiske og dannelsesmæssige perspektiver stå stærkere og understøtte, at nye generationer er andet og mere end arbejdskraft – de er forudsætningen for samfundets (gen-)skabelse af sig selv. Og foregår det netop ikke med både hænder og hoved? Ikke med enten hovedet eller hænderne.

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

Den bæredygtige stat – social kontrakt, offentlighed og pædagogik

Til årets velbesøgte ledertræf, i skønne omgivelser i Rørvig, blev den sociale kontrakt mellem skole og samfund *genfor-handlet*. I alle fald var en del af træffet viet til at få perspektiver på og drøfte, hvad det er for en situation, vi står i som skoler i et samfund og en verden, hvor præmisserne for den offentlige samtale er udfordrede, og hvor den jord vi både skal leve af og leve på er presset til sit yderste.

Det repræsentative demokrati synes at befinde sig i en legitimitetskrise, og det stiller os som samfund og vi som institutioner overfor nogle nye spørgsmål, for hvad er vores ansvar og rolle? Hvor står vi som *lilleskoler* i en tid med politiske nyorienteringer og ændrede forhold og forudsætninger for den fælles samtale, den offentlige debat og de demokratiske institutioner? De store demokratier vakler, tænk bare på USA, og vi ser det hele via sociale medier, hvor vi hver især er ansvarlige for at *kuratere* indholdet – på platforme som først og fremmest er designet til at tjene tech-giganternes kommercielle interesser frem for at udgøre en demokratisk ramme om vores offentlighed.

Hvordan ser den demokratiske borger ud anno 2024? Hvordan giver vi eleverne på *lilleskolerne* redskaber og lyst til at deltage i og præge de *offentligheder*, hvor der udveksles meninger og holdninger og kæmpes med argumenter – med et sigte på også at lytte og få udfordret og fornyet sine horisonter? Det er spørgsmål der knytter sig til, hvor og hvordan vi sætter grænser for skolens offentlighed – og de måder vi arbejde pædagogisk med at sikre, at der er en offentlighed på skolen, som man kan træde frem i, og blive set og hørt.

Engang så *lilleskolerne* sig som en samfundsmæssig kraft, der satte ting og tanker i gang og var en fornyende og skabende kraft i samfundet. Den kraft er i dag måske i højere grad rettet mod at bakke op om og sikre de demokratiske institutioner og processer, som vi tidligere har taget for givet; de offentlighedsformer, som vi har troet var urokkelige.

Det samfund vi laver skole i stiller ikke kun på dette område nye spørgsmål til os. De udfordringer, som det politiske system står overfor i lyset af den aktuelle og fremtidige klimakrise, stiller også nye spørgsmål. På ledertræffet fyldte også, at de livsbetingelser vi er afhængige af, er truede af den

Illustrationer fra Avsskriftet 2024

måde, vi organiserer os i samfundet på, og det stiller spørgsmål til de måder vi traditionelt har indrettet samfundet og forstået samfundets indretning på. Der skal nye forståelser, nye begreber og politikker til.

Som *lilleskoler* må vi forholde os til, hvor vi står som skoler i forhold til ændrede og nye relationer til vores omgivelser; balancer mellem kultur og natur; frihed og fællesskaber, forbundethed og forpligtigelser? Det politiske kan ikke længere blot forstås som et spørgsmål om produktion og fordeling. Det er netop et ensidigt fokus på produktionen som det, der gør det muligt for samfundet at overleve, der har bragt os i en situation, hvor den jord vi skal leve af, er ved at kollapse.

Som Rasmus Willig der afsluttede årets træf formulerede, så må en ny social kontrakt bestå i, at vi alle sammen, på alle niveauer, starter, dag for dag, med at agere som borgere der har sat os en bæredygtig statsform og en grøn verden som

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

mål. Og at vi forpligter hinanden på denne nye borgerrolle i de fællesskaber vi indgår i. Hverken velfærdsstaten eller konkurrencestaten er lykkedes med dette – så nu er tiden iflg. Willig inde til, at vi går sammen om at etablere den bæredygtige stat.

Og hvad skal en bæredygtig stat så bestå i – og af? Omdrejningspunktet må være demokrati, en regenerativ økonomi, biodiversitet, klimasikring og fællesskab. Den bæredygtige stat må, som John Dewey skrev det, hele tiden genopfindes i dialog med et kritisk civilsamfund, hverdagslivets erfaringer og nye transnationale forpligtigelser. Det er en stat, der både lovgiver og giver muligheder for forandringer, der kan realiseres indenfor en kort årrække; muligheder for at vi kan begynde at opbygge og regenerere den natur, vi hidtil har drevet rovdrift på. Klima- og biodiversitetskriserne virker abstrakte, ja, men pointen hos Rasmus Willig er, at de kan kun løses, når vi i fællesskab konkret går i gang med at løse dem.

Og her kommer *lilleskolernes* arbejde med fællesskaber ind og stiller sig helt centralt, for fællesskaber på alle niveauer udgør midler til at overvinde den handlingslammelse, som vi alle kan opleve. Den enkelte vil opleve at handling i fællesskab med andre i sig selv virker meningsgivende. Klima- og biodiversitetskriserne virker abstrakte, men de kan kun løses, når vi i fællesskab konkret går i gang med at løse dem

– det er også sådan, at vi modarbejder tendensen til at individualisere problemerne og vores bekymring.

En stat der konkret viser vores børn og børnebørn, at de selv (sammen) kan planlægge en stabil fremtid kan iflg. Willig karakteriseres som en bæredygtig stat. Hvad betyder det så for pædagogikken – og skolen? Kan man gå så langt som at hævde, at dannelse i det 21. århundrede handler om økologisk medborgerskab og ansvar for klodens fremtid? I praksis – helt nede på gulvet - kan det så omsættes til, at der i alle skoler serveres lokalt produceret plantebaseret kost? Ligesom alle udearealer skal indrettes på en sådan måde, at det pædagogiske retter sig mod at lære børnene at drage omsorg for den natur, de skal passe på senere i livet. At ikke en vindueskarm må stå tom, men bør udnyttes, så eleverne lærer at dyrke, hvad der dyrkes kan – og derigennem forstå fotosyntese og økologiske kredsløb såvel med kroppen som med hovedet. Reetablering af en erfaringspædagogik hvor skellet mellem teori og praksis mindskes eller udviskes, hvor hoved og hånd går hånd i hånd – og udvisker de symbolske skel der over generationer her etableret sig mellem *de kloge hoveder og de der kan noget med hænderne*.

Det var, som altid, både livgivende og løfterigt at tilbringe dage i selskab med *ledere* fra landets lilleskoler – og have tid til at komme både en tur i helikopteren og helt tæt på hverdagens praksis.

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

PPR – og de kommunale forpligtelser

Styrelsen for Undervisning og kvalitet har i en vejledning til Lolland Kommune om PPR-betjening af frie grundskoler beskrevet og præciseret kommunens forpligtelser i forhold til pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) for frie grundskoler. Svaret behandler specifikt, hvordan kommunens retningslinjer skal være i overensstemmelse med Lov om friskoler og private grundskolers bestemmelser, herunder § 3, stk. 4.

I vejledningen kommer Styrelsen ind på, hvilke typer af rådgivning kommunen er juridisk forpligtet til at tilbyde. Styrelsen præciserer, at rådgivningen til frie grundskoler skal svare til den rådgivning, som gives til folkeskolerne. Styrelsen præciserer også, at antallet af vurderinger (PPV'er) ikke kan begrænses, men at der skal tages højde for konkrete behov på de respektive skoler.

Vejledningen omhandler også, hvornår kommunen kan kræve betaling for visse tjenester. Af stor interesse for os og de frie grundskoler nævnes, at udgiften til talepædagogisk bistand til elever på frie grundskoler påhviler skolen. Denne forståelse har vi i Lilleskolernes Sammenslutning tidligere problematiseret – og her er vi på linje med vores kolleger i de øvrige skoleforeninger.

Desuden præciserer vejledningen, hvilke områder, der ikke er dækket af kommunens pædagogisk-psykologiske rådgivning, og hvilke krav der er til specialpædagogisk bistand og rådgivning i skolesammenhænge.

Af styrelsens vejledning til Lolland Kommune kan udledes, at kommunens pædagogisk-psykologiske rådgivning ikke omfatter følgende områder:

- 1. Rådgivning om tilrettelæggelse af den almindelige undervisning:** Kommunen er ikke forpligtet til at vejlede om, hvordan undervisningen skal struktureres for at imødekomme elevgruppens forskellige/differentierede behov.
- 2. Deltagelse i undervisningen:** Kommunens PPR skal ikke deltage i undervisningen, f.eks. i form af co-teaching (fælles undervisning med en lærer og en pædagogisk-psykologisk rådgiver).
- 3. Kompetenceudvikling af skolens personale:** Kommunen er ikke ansvarlig for at tilbyde sparring eller vejledning

om områder som klasseledelse, relationer mellem lærere og elever eller relationer mellem eleverne.

- 4. Etablering af særlige undervisningstilbud:** Kommunen er ikke forpligtet til at bistå med oprettelse af særlige klasser, som eksempelvis NEST-klasser (klasser med særlig pædagogisk struktur til støtte af børn med særlige behov).

Disse områder ligger iflg. vejledningen uden for den pædagogisk-psykologiske rådgivning, som kommunen juridisk er forpligtet til at levere til frie grundskoler, og derfor skal skolerne selv finde ressourcer eller ekstern bistand til disse opgaver, hvis det er nødvendigt.

Af styrelsens vejledning til Lolland Kommune kan udledes, at kommunens pædagogisk-psykologiske rådgivning omfatter følgende områder:

- 1. Pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV):** Kommunen er forpligtet til at gennemføre vurderinger, når det antages, at en elev har behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Dette inkluderer:
 - At rådgive skolen om, hvordan undervisningen kan tilpasses for at imødekomme elevens særlige behov.
 - At udarbejde en vurdering, der kan understøtte skolens anmodninger om støtte eller tilskud til specialundervisning, hvis elevens støttebehov er mindst 9 ugentlige undervisningstimer.
- 2. Rådgivning om undervisningens indhold og tilrettelæggelse:** Hvis en pædagogisk-psykologisk vurdering viser, at specialpædagogisk bistand ikke er nødvendig, skal kommunen stadig rådgive skolen om, hvordan den almindelige undervisning kan tilpasses for at imødekomme elevens behov.
- 3. Hjælp ved alvorlig bekymring for en elev:** Kommunen skal yde rådgivning, selvom en elevs støttebehov er under 9 undervisningstimer ugentligt, hvis der er alvorlig bekymring for elevens trivsel eller udvikling. Dette kan være på grund af adfærdsmæssige udfordringer, langvarigt fravær eller andre forhold, som vækker bekymring.

Vejledningen til Lolland kommune er helt ny og vi har endnu ikke haft tid til at behandle den og afklare fælles skridt videre.

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
Efterår 2024

Kort nyt

Førskole SFO

Det lader til, at flere af landets kommuner er begyndt at afvikle deres førskole-SFO. Det vil sige den heltids-skolefritidsordning, som man landet over har etableret (som en spareøvelse) indenfor de seneste tiårs tid. Tiltaget har skabt udfordringer for flere *lilleskoler*, idet man i mange kommuner ikke har finansieret udgiften hos de frie grundskoler og dermed efterladt disse skoler med en ekstra-udgift – alternativet har været, at kommende elever på *lilleskolen* skulle tilbringe et antal førskole-måneder på en lokal kommuneskoles SFO inden skolestart.

Nu er en række kommuner så kommet på andre tanker og med kort varsel aflyst ordningen, hvilket efterlader de *lilleskoler*, der hidtil har fået støtte til ordningen med en betragtelig ekstraudgift – og med den udfordring, at der ikke længere er hjemmel til at tilbyde ordningen. Af paragraf 36 b i lov om friskoler og private grundskoler mv. fremgår det nemlig, at *en fri grundskole højst kan tilbyde heltids-sfo inden skolestart fra det tidspunkt hvor kommunalbestyrelsen i barnets bopælskommune begynder overflytning af børn fra barnets kommunale dagtilbud til folkeskolens fritidsordninger og indtil barnet begynder i den frie grundskoles børnehaveklasse*. Skoler med børn fra andre kommuner end den skolen er placeret i, hvor man stadig tilbyder førskole-sfo, kommer til at stå med yderligere en udfordring.

Vi følger i Lilleskolernes Sammenslutning udviklingen tæt – og opfordrer medlemsskolerne til at kontakte os med spørgsmål – og gerne også orienteringer om tiltag a la dem beskrevet ovenfor.

Gang i aktiviteterne

Vi har haft godt gang i aktiviteterne dette efterår. Vi har afholdt ledertræf og træf for administrative medarbejdere. Begge velbesøgte og med positive tilbagemeldinger. Sekretariatet har været på *Tour de Jylland* og fra onsdag til fredag besøgt fem medlemsskoler: *Gudenåskolen, Friskolen i Viborg, Brovandeskolen i Skagen, Aalborg Friskole og Lilleskolen i Odense*. Vi fra sekretariatet – Niels, Lars og Sune – takker for fem gode og givende besøg. I sidste uge af oktober har vi afholdt *Lederiet* med fokus på den gode arbejdsplads og ansættelse og i november mødes mere end 50 pædagogiske medarbejdere til fælles temadag, vi har et fyldt *Specialpædagogisk Træf* i midten af måneden og november afsluttes med et træf for musiklærere.

Og så har vi slet ikke fået nævnt, at de jyske, fynske, samske og bornholmske medlemsskoler mødes i Grenå til et *Lilleskoledøgn* – og det er med alle medarbejdere. Et godt stykke over 200 personer til et døgn med fokus på at lave *lilleskole*.

Vi tager stadig rundt med vores *Tour de Vedtægter*. Så giv os endelig et kald, hvis I vil have besøg og have set på jeres vedtægter og eventuelt også forretningsordenen for bestyrelsens/ledelsens arbejde.

HUSK at vi afholder *Repræsentantskabsmøde og Lilleskoletræf 25. – 26. april 2025*

HUSK også at vi har rykket *Ledertræf 2025* til uge 39 (24. – 26. september) – men kun i det kommende år. Fra 2026 er vi tilbage til uge 38.